

своє вираження спроби пояснити реалії світу і переосмислити їх по-новому.

В романі Ерленда Лу йдеться про молодого хлопця, в якого криза 25-ти років. Він зачиняється в квартирі брата, де цілими днями бавиться м'ячем, читає книжку про теорію часу і намагається розібратися у своєму житті. Йому притаманна певна інфантильність, неспокій перед майбутнім, імпульсивність, емоційність. Він переживає з приводу різноманітних дрібниць, відчуває страх і нервові напруження перед часом, і вся книга просякнута дуже ніжним і сильним відчуттям наївності, що, власне, і відповідає назві, зумовлюючи сприйняття твору. Головний герой роману є уособленням людини постмодерну. У нього багато страхів та запитань, до яких він намагається знайти відповіді; у нього немає визначеності у житті. Власне, він дуже відрізняється від людини початку ХХ-го ст., бо навряд чи страх перед часом був такою мірою притаманний епосі технічного прогресу, виноходів і т. д. Причинно-наслідкові зв'язки були актуальними, і життя більшості людей не мало такої варіативності, а саме вона і породжує неспокій. І риси, що є характерними для головного героя роману, є характерними й для багатьох молодих людей, певною мірою це "герой нашого часу", що уособлює собою ціле покоління. Отже, людина постмодерну, незважаючи на ментальні проблеми, має більше свободи, більшу кількість варіантів і є елементом суспільства з більш широкими можливостями як життєвими, так і емоційно-досвідними.

Анастасія Ковач

Національний педагогічний університет
імені М.Драгоманова, м.Київ

ВІДНОСИНИ МІЖ ЛЮДИНОЮ І СВІТОМ В ПСИХОЛОГІЧНОМУ ЕСЕ ДЖЕЙМСА ДЖОЙСА «ДЖАКОМО ДЖОЙС»

Психологічне есе Джеймса Джойса «Джакомо Джойс» не писалося як літературний твір. Джойс вів особистий щоденник, який був виданий вже після його смерті. Тому есе вважається автобіографічним твором. В есе описується пристрасний потяг головного героя до молодої заможної дівчини, яка була його ученицею. Джакомо 34 роки, він одружений і кохає свою дружину Нору. Але він не може впоратися з пристрасстю і вступає в зв'язок з дівчиною. Автор викладає думки головного героя через потік свідомості. Есе фрагментарне, складається з думок, вражень, цитат з літературних творів. Твір цікавий тим, що автор зображує взаємодію внутрішнього світу людини з

зовнішнім світом через індивідуальне неповторне світосприйняття. Кожна людина сприймає зовнішній світ по-своєму, через призму своєї особистості. Наприклад, головний герой есе, Джакомо, сприймає молоду дівчину явно ідеалізуючи, не дивлячись на її недоліки, або просто не вважає за потрібне приділяти їм увагу. Він усвідомлює ці недоліки, про що можна зробити висновок з наступних цитат: "Обвислі риси капелюшка затінюють її силуваний усміх... прогіркло жовчний гумор криється за легким прижмуром очей.". Але Джакомо шукає в ній інші риси, більш тонкі, більш ніжні, витончені; ми бачимо, що його кохання беззастережно, не дивлячись на усвідомлення її недосконалості: "Руки сором'язні ...", "Вона ніколи не всякає носа. Манера висловлюватись: чим коротше, тим важливіше.", "... блаженка дарувальниця...", "Вона підносить руки, силкуючись защебнути на потилиці чорну серпанкову сукню. Але хоч як натужується, це їй не вдається. Вона мовчки задкує до мене. Я підношу руки, щоб допомогти: її руки опускаються. Я тримаю тонкі, як павутинка, крайчики сукні і, зацібаючи сукню ззаду, бачу крізь прорізи чорного серпанку гнучке тіло під оранжевою сорочкою. Стьожки сповзають з плечей і сорочка поволі спадає: гнучка гладка голизна мерехтить сріблястою лускою. Сорочка помалу зсувається гладким вилощеним сріблом виточених сідниць і над борозенкою, де тьмяно-срібляста тінь. . . . Пучки холодні, тихі й рухливі. . . . Дотик. Дотик."

Отже, в цьому творі Джойса яскраво видно, що світосприйняття людини залежить не стільки від зовнішніх подразників, скільки від характеру самої людини, тобто від індивідуального сприйняття і внутрішнього трактування цих подразників. Людина навряд чи може стовідсотково об'єктивно сприймати реалії життя, а будь-який факт або явище можуть бути інтерпретовані як завгодно, залежно від особистісних якостей та схильностей. Тобто, людина сприймає світ не об'єктивно, а через призму своїх особистих якостей. На світосприйняття може впливати внутрішній стан людини, розвиненість, емоції, почуття. Відносини між світом і людиною дуже суб'єктивні. Джеймс Джойс використовує в есе новий для літератури того часу метод – зображення через "потік свідомості". Весь твір ми ніби читаємо думки самого героя. Ми сприймаємо світ його очима. Ми відчуваємо те, що і він, і стаємо частиною його світу, як він стає частиною нашого. Наприклад: "Ледь чутний бездумний безпорадний і слабенький віддих. Але нахилися й почув: голос. Горобець під Джагернаутовою колісницею своїм трепетом благає володаря світу. Будь ласкавим, пане Боже, великий пане Боже! Прощавай, великий світ! . . . Та це ж свинство!" Власне, "потік свідомості" як літературний метод якнайкраще відображає внутрішній світ

героя і надає можливість побачити його сприйняття зовнішнього світу в усій його гаммі і різноманітних проявах.

Тетяна Коршун

Національна металургійна академія України
м. Дніпропетровськ

ВЗАЄМОДІЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ОСОБИСТОСТІ В МЕТАФІЗИЦІ ПРАВА Б.О. КІСТЯКІВСЬКОГО

Проблема взаємодії та співвідношення суспільства і окремої особистості є однією із «вічних» проблем філософії. Традиційно підкреслюється залежність особистості від умов, створюваних суспільством в цілому чи окремими групами осіб, звертається увага на питання свободи і відповідальності, нормативного регулювання індивідуальної поведінки. У сучасному світі майже універсальною відповіддю на традиційне протистояння суспільства і особистості є концепція прав людини. Разом з тим, видатний український філософ і дослідник історії філософії Памфіл Юркевич вважав, що в античній філософії вже були представлені чи не усі можливі підходи до вирішення цього питання. «Як Платон і Арістотель стверджували, що держава необхідна людині для повного розвитку сил, і отже, для щастя, так Епікур виводить принцип суб'єктивності, за яким особа знаходить своє щастя в собі самій, а не в державі. Внаслідок цього не особа повинна служити державі, як у Платона або Арістотеля, а держава особі» [6, с.128]. З часів античності політична філософія та філософія права виробила ключові категорії, без використання яких неможливо охарактеризувати сучасне суспільство: «громадянське суспільство», «правова держава». «У правовій державі народ, як сукупність особистостей, є не тільки об'єктом, але і суб'єктом влади і несе відповідальність за підтримання правопорядку. Тобто його суспільна свідомість виходить з колишнього, доправового стану і досягає необхідного рівня цивілізованості» [6, с.387].

Юрген Габермас мовою сучасної філософії стверджує, що «з погляду філософії суб'єкта суспільство концептуалізується як ціле, що складається з частин, об'єднаних чи то в державі політичних громадян, чи то в асоціації вільних виробників. Концепт життєсвіту пориває із цією фігурою мислення. Усуспільнені через комунікацію суб'єкти не були б власне суб'єктами без мережі інституційних порядків і традицій суспільства та культури» [2, с.79]. Тобто під суспільством можна розуміти «такі, що історично склалися в тій чи іншій соціокультурній спільності міжособистісні та суспільні відносини, які